

Шустова Вікторія Юріївна,
студентка II курсу другого (магістерського)
рівня вищої освіти (групи ПФМ-1-24-1.4з.),
спеціальності «Прикладна філологія»
Факультету української філології,
культури і мистецтва
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка.

Науковий керівник:

Є. П. Ворожейкін, кандидат філософських наук, доцент кафедри інформаційних комунікацій Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МУЗИЧНИХ КЛІПІВ ГУРТУ «ОКЕАН ЕЛЬЗИ»

У статті здійснено спробу проаналізувати музичні кліпи гурту «Океан Ельзи» як маркер еволюції українського культурного простору та розвитку індустрії музичного відео. Показано, що від кінця 1990-х років відеороботи гурту трансформуються від простих сюрреалістичних рішень до складних кінематографічних форм із глибшою драматургією та метафоричністю. Особлива увага приділена періоду після 2014 року, коли у кліпах з'являються соціальні алюзії та документальні елементи, що відображають суспільні зміни в Україні. Аналіз продовжено на прикладі новіших робіт, які демонструють вищий рівень продакшену та наближення до формату короткого метру. У підсумку відеографія «Океану Ельзи» постає як відображення технічного й естетичного розвит-

ку українського кліпмейкінгу та водночас як свідчення збереження художньої ідентичності гурту.

Ключові слова: музичний кліп, «Океан Ельзи», візуальна культура, українська музика, кліпмейкінг.

Постановка проблеми в контексті сучасної філологічної науки. У сучасній філології зростає інтерес до аудіовізуальних форм комунікації, зокрема до музичних кліпів як окремих мистецьких текстів, що поєднують вербальний, візуальний та акустичний коди. Музичні відео дедалі частіше розглядаються як важливий складник культурної пам'яті та інструмент формування публічних наративів. У цьому контексті відеографія гурту «Океан Ельзи» постає як знаковий феномен українського культурного простору, який не лише відображає еволюцію національного кліпмейкінгу, а й фіксує соціокультурні зміни останніх трьох десятиліть. Попри значну популярність гурту, системне філологічне осмислення їхніх відеоробіт поки що залишається обмеженим, що зумовлює актуальність запропонованого дослідження.

Метою статті є аналіз еволюції музичних кліпів гурту «Океан Ельзи» в контексті розвитку української та світової індустрії музичного відео, а також простеження трансформацій у візуальній мові, наративних структурах та художньо-естетичних рішеннях колективу. Завдання передбачає: охарактеризувати ключові етапи зміни стилістики відеоробіт гурту; виявити вплив технічних і продакшн-інновацій на формування нового естетичного рівня кліпів; з'ясувати, яким чином соціально-політичні події позначилися на змісті та образності відео «ОЕ».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика музичного відео загалом неодноразово ставала предметом уваги дослідників аудіовізуальної культури та медіамистецтва, зокрема у працях, присвячених розвитку світового кліпмейкінгу, взаємодії музичного та кінематографічного дискурсу, а також ролі відеокліпу в сучасних комунікативних практиках. В українському науковому полі питання трансформації вітчизняного музичного відео висвітлюються фрагментарно, переважно у дослідженнях, присвячених окремим режисерам чи загальному становленню продакшн-індустрії початку 2000-х років. Проте комплексних робіт, що аналізують відеографію окремого гурту як цілісне культурне явище, майже немає. Отже, дослідження музичних кліпів «Океану Ельзи» спирається на окремі напрацювання в галузі відеомистецтва, проте заповнює помітну наукову прогалину, пропонуючи цілісне осмислення цього феномена.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням авторських положень. Особливе місце в українському культурному просторі посідають музичні кліпи гурту «Океан Ельзи», які трансформувалися за 31 рік діяльності колективу. Їхня еволюція органічно вписується в ширший контекст розвитку світової індустрії музичного відео, яка за останні десятиліття зазнала радикальних змін. На глобальному рівні відеокліп поступово перетворився з інструмента просування синглів на складне мистецьке явище, що поєднує кінематографічну естетику, хореографію, модні тенденції та сюжетні експерименти. В Україні цей процес розпочався із запізненням, однак до початку 2000-х музичні кліпи поступово перетворилися на один із ключових інструментів комунікації артиста із глядачем. Завдяки появі професійних продакшн-студій, талановитих режисерів (Таня Муїньо, Алан Бадоев, Віктор Придувалов) та зростанню фінансування, український кліпмейкінг вийшов на якісно новий рівень. За допомогою аналізу відеографії гурту «Океан Ельзи» можна простежити не лише технічний розвиток індустрії музичного відео в Україні, а й трансформації у візуальній мові, наративах та загалом в зміні іміджу, якого дотримується згаданий гурт.

Ранній період діяльності гурту відзначається співпрацею з такими режисерами як Семен Горов та Віктор Придувалов, які допомогли «ОЕ» сформулювати впізнаваний візуальний почерк. Вихід славнозвісного кліпу на пісню «Там де нас нема» (С. Горов, 1998) режисури вище згаданого Горова, став тим випадком, коли резонансу музичній композиції надало саме відео. Сюрреалістичний образ Вакарчука в холодильнику, статичні кадри, посилання на кінокласику та чорно-біла стилістика зробили кліп популярним серед глядача. У подальших відео гурту, таких як «Сосни» (С. Горов, 2000) та «Холодно» (В. Придувалов, 2002), з'являється драматургія та ускладнення символізму. Тепер кліпи гурту мають певні сюжетні лінії з початком та кінцем. Монтаж тут здебільшого лінійний, з'являється ефект слоумо, картинка проходить кольорокорекцію. Емоційна складність текстів гурту природно переходить у візуальну драматургію.

Зміна складу гурту в 2004 році певним чином відзначається і на стилістиці музичних кліпів. У роботах «Я так хочу» (М. Коротєєв, 2009), «Вище неба» (І. Стеколенко, 2005) та «Без бою» (В. Придувалов, 2005) помітне прагнення до більш професійних виробничих рішень та введення глибших метафор. Як-от у «Вище неба» з його картонним будинком.

У 2013 році гурт їде в масштабний тур країною на підтримку нового альбому «Земля». Під час нього відбуваються зйомки музичного кліпу на пісню «Стіна»

(В. Шкляревський, 2013), що за задумом мав передати атмосферу концертів ОЕ незалежно від географії їх проведення. Робота виконана дуже просто й має вигляд динамічної склейки різних кадрів з туру, проте тут це не головне. Його зйомки стали одними з наймасштабніших в історії гурту, оскільки під час створення було використано найбільше видів відеотехніки (ARRI Alexa, Canon, HDV, Go-Pro, iPhone) та переглянуто режисером монтажу 2 терабайти матеріалу.

Цікавим є і кейс створення діалогії кліпів на пісні «Стріляй» (М. Брюс, 2013) та «Rende-vous» (М. Брюс, 2013), спільна історія яких є алюзією на фільми «Бондіани». Зважаючи на поєднання сюжетів, «Rende-vous» є класичним пріквелом історії, яку музиканти розповіли трохи раніше. «ОЕ» знову повертається до сюжетних кліпів.

2014 рік стає поворотним моментом для гурту. Події в Україні спричиняють трансформацію лірики, позиції «Океану Ельзи» в суспільстві, ролі фронтмена Святослава Вакарчука не лише як артиста, а й як громадського діяча. Тепер у кліпах починають з'являтися алюзії на суспільні процеси, метафори внутрішньої і зовнішньої боротьби, документальні елементи. Наприклад, одним з головних елементів музичного кліпу на пісню «Не твоя війна» (Г. Грінхол, 2015) є така собі монета випадкового вибору з темною та світлою сторонами. Таким чином режисер метафорично відобразив суспільство, яке не діє, а чекає в який бік впаде монета.

Серед музичних відео наступних 5 років варто виокремити «Не йди» (І. Стеколенко, 2016), «Без тебе» (А. Бурячкова, 2018) та «В небо жене» (А. Бурячкова, 2018), які є бездоганними з точки візуалу. Кліпи демонструють істотно вищий рівень продакшену. Застосовуються камери з кращою оптикою, стабілізатори, дрони. Композиційні рішення стають цікавішими (зокрема, симетрія та паралельні лінії). Кольорові палітри ретельно продумуються, а потім якісніше промальовуються на постпродакшені. Звертають увагу і на якість історії. Останні два кліпи подібні на короткометражні фільми, оскільки зняті кінорежисеркою.

Крайньою відеороботою «Океану Ельзи» став кліп на пісню «Як ніколи» (М. Квасніков, 2024), за основу якого було взято кадри з ювілейних концертів гурту в Палаці спорту, й який певною мірою став промо-матеріалом для документального фільму про гурт.

Висновки й перспективи подальших розвідок у визначеному напрямі. Отже, за три десятки років діяльності гурту «Океан Ельзи», їх музичні кліпи трансформувалися в усіх сенсах: від візуальної мови, ідейно-смыслового на-

повнення, технічних підходів до комунікативної стратегії колективу. Відеографія гурту, від перших робіт кінця 1990-х років до сучасних кліпів, демонструє розвиток української індустрії музичного відео й разом з тим фіксує зміни у тенденціях світового кліпмейкінгу, до яких «ОЕ» вміло адаптовувалися, зберігаючи власну художню ідентичність.

Дослідження здійснене на матеріалі таких відокліпів (дата звернення 16.11.2025): «Rende-vousz», 2013 р., реж. Майк Брюс. URL: https://www.youtube.com/watch?v=mpaPFpRRXiY&list=RDmpaPFpRRXiY&start_radio=1; «Без бою», 2005 р., реж. В. Придувалов. URL: https://www.youtube.com/watch?v=bbkEVJgrBUs&list=RDbbkEVJgrBUs&start_radio=1; «Без тебе», 2018 р., реж. А. Бурячкова. URL: https://www.youtube.com/watch?v=IP-cEUCSxo&list=RDIP-cEUCSxo&start_radio=1; «Вище неба», 2005 р., реж. І. Стеколенко. URL: https://www.youtube.com/watch?v=K6xw2fGdImA&list=RDK6xw2fGdImA&start_radio=1; «В небо жене», 2018 р., реж. А. Бурячкова. URL: https://www.youtube.com/watch?v=3cVu9hMYAAo&list=RD3cVu9hMYAAo&start_radio=1; «Не йди», 2016 р., реж. І. Стеколенко. URL: https://www.youtube.com/watch?v=TD4h9Fdn3-o&list=RD4h9Fdn3-o&start_radio=1; «Не твоя війна», 2015 р., реж. Говард Грінхол. URL: https://www.youtube.com/watch?v=eOtEC4wCA40&list=RDDeOtEC4wCA40&start_radio=1; «Сосни», 2000 р., реж. С. Горов. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Op-R7kbuAlo&list=RDOP-R7kbuAlo&start_radio=1; «Стіна», 2013 р., реж. В. Шкляревський. URL: https://www.youtube.com/watch?v=0a234Xn316Q&list=RD0a234Xn316Q&start_radio=1; «Стріляй», 2013 р., реж. Майк Брюс. URL: https://www.youtube.com/watch?v=2Nkcn8m9M0M&list=RD2Nkcn8m9M0M&start_radio=1; «Там де нас нема», 1998 р., реж. С. Горов. URL: https://www.youtube.com/watch?v=CBOO8SMr1t8&list=RDCBOO8SMr1t8&start_radio=1; «Холодно», 2002 р., реж. В. Придувалов. URL: https://www.youtube.com/watch?v=9JYpAAWKyA4&list=RD9JYpAAWKyA4&start_radio=1; «Як ніколи», 2024 р., реж. М. Квасніков. URL: https://www.youtube.com/watch?v=-IJKm0mL4B0&list=RD-IJKm0mL4B0&start_radio=1; «Я так хочу», 2009 р., реж. М. Копотеев. URL: https://www.youtube.com/watch?v=-IJKm0mL4B0&list=RD-IJKm0mL4B0&start_radio=1

FEATURES OF MUSIC VIDEOS BY THE BAND 'OKEAN ELZY'

Viktoria Shustova, fourth-year student first (bachelor's) level of higher education, specialising in Audiovisual Arts and Production, Faculty of Ukrainian Philology, Culture and Arts, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University.

This article attempts to analyse the music videos of the band Okean Elzy as a marker of the evolution of Ukrainian cultural space and the development of the music video industry. It shows that since the late 1990s, the band's videos have transformed from simple surrealistic solutions to complex cinematic forms with deeper dramaturgy and metaphoricality. Particular attention is paid to the period after 2014, when social allusions and documentary elements reflecting social changes in Ukraine appear in the videos. The analysis continues with examples of more recent works, which demonstrate a higher level of production and a move towards the short film format. As a result, Okean Elzy's videography appears as a reflection of the technical and aesthetic development of Ukrainian music video making and, at the same time, as evidence of the preservation of the band's artistic identity.

Keywords: music video, Okean Elzy, visual culture, Ukrainian music, music video making.